

Podmínky pro inkluzivní vzdělávání žáků se zdravotním znevýhodněním z pohledu učitelů základních škol

(Vybrané výsledky výzkumných šetření z let 2007 - 2013 v rámci VZ)

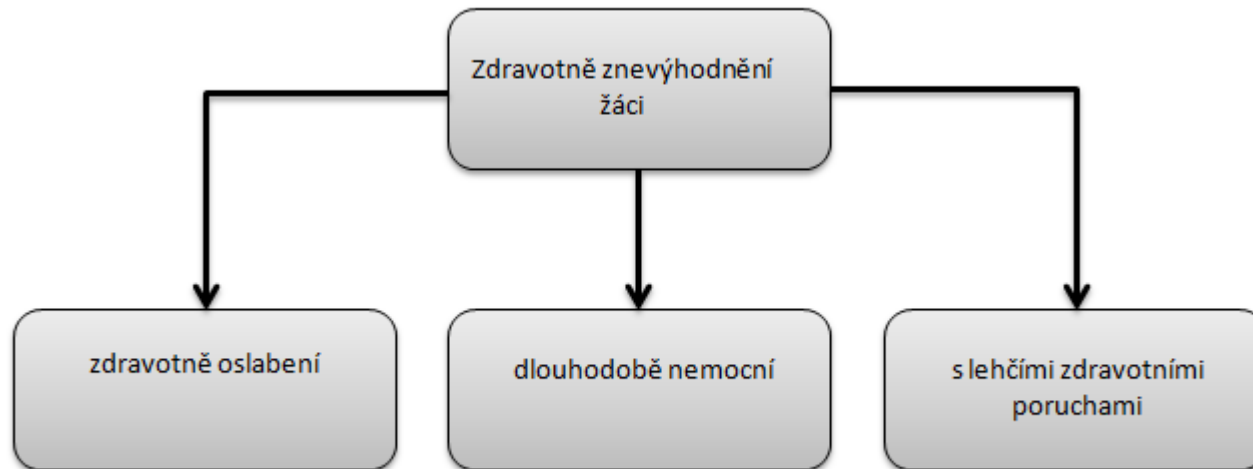
Ilona Fialová

2013

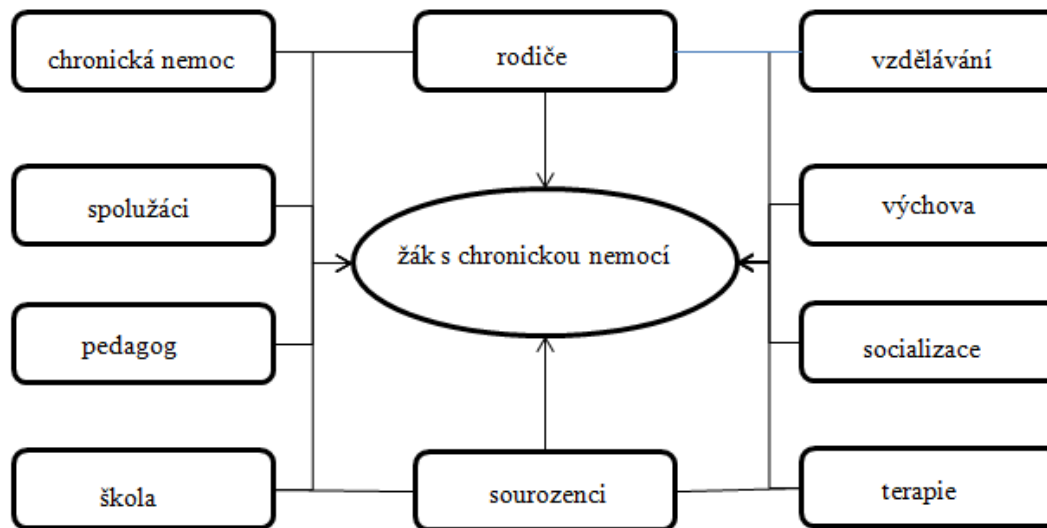
Úvod do problematiky

- Počet dětí s chronickým onemocněním má stoupající tendenci.
- V České republice trpí některým z těchto onemocnění asi 7 - 10 % z celkového počtu dětí a adolescentů.
- Nárůst je zapříčiněn mimo jiné pokrokem v medicíně, dále tento stav ovlivňuje nepříznivé životní prostředí a nesprávný životní styl.

Okruh žáků se zdravotním znevýhodněním

Faktory ovlivňující situaci žáka s chronickým onemocněním

Výzkumné téma

- **Hlavním cílem uvedeného výzkumného šetření bylo mimo jiné:**
- zjistit a analyzovat výskyt chronických onemocnění u žáků na vybraných základních školách
- zaměřili jsme se na řešení této problematiky z pohledu pedagogů a pokusili jsme se zjistit podmínky, které ve školách existují pro edukaci žáků s chronickým onemocněním

Vybrané dílčí cíle

- Zjistit, zda jsou žákům poskytována vyrovnávací (popř. podpůrná) opatření.
- Zjistit, zda školy provádí prevenci chronických onemocnění a zda propagují zdravý způsob života žáků.
- Jakým způsobem je zajištěno sportovní vyžití žáků.
- Jaký je výskyt jednotlivých chronických onemocnění.
- Jaký vliv má chronické onemocnění na vyučovací proces.
- Jak jsou chronicky nemocní žáci přijati svými spolužáky.
- Jakým způsobem získávají pedagogové informace o chronických onemocněních. A zda jsou tyto informace dostačující.
- Zda by pedagogové dokázali poskytnou první pomoc žákovi při zdravotním kolapsu (epilepsie, diabetes mellitus, astma aj.).

Výzkumné hypotézy

- **H 1:** Chronické onemocnění se bude častěji vyskytovat u dívek než u chlapců.
- **H 2:** Učitelé se budou přiklánět k názoru, že chronické onemocnění má negativní vliv na vyučovací proces více, než že onemocnění na edukaci negativní vliv nemá.
- **H 3:** Základní školy budou vykazovat aktivity a účast v preventivních ozdravných programech více, než že se těchto aktivit zúčastňovat nebudou.

Metodologie výzkumu

Výzkumné šetření mělo charakter kvantitativní, k jeho provedení byla využita statistická procedura.

Hlavním výzkumným nástrojem byl dotazník vlastní konstrukce. Obsahoval otázky uzavřené, polozavřené a otevřené. Respondenti mohli volit i více vhodných odpovědí.

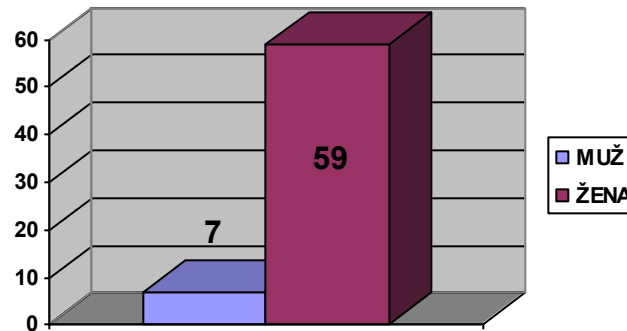
Charakteristika výzkumného prostředí

- Podařilo se získat informace z 11 základních škol v České republice.
- Šetření bylo provedeno na prvním a druhém stupni základních škol.
- Tyto školy byly situovány jak ve městě tak i na vesnici.

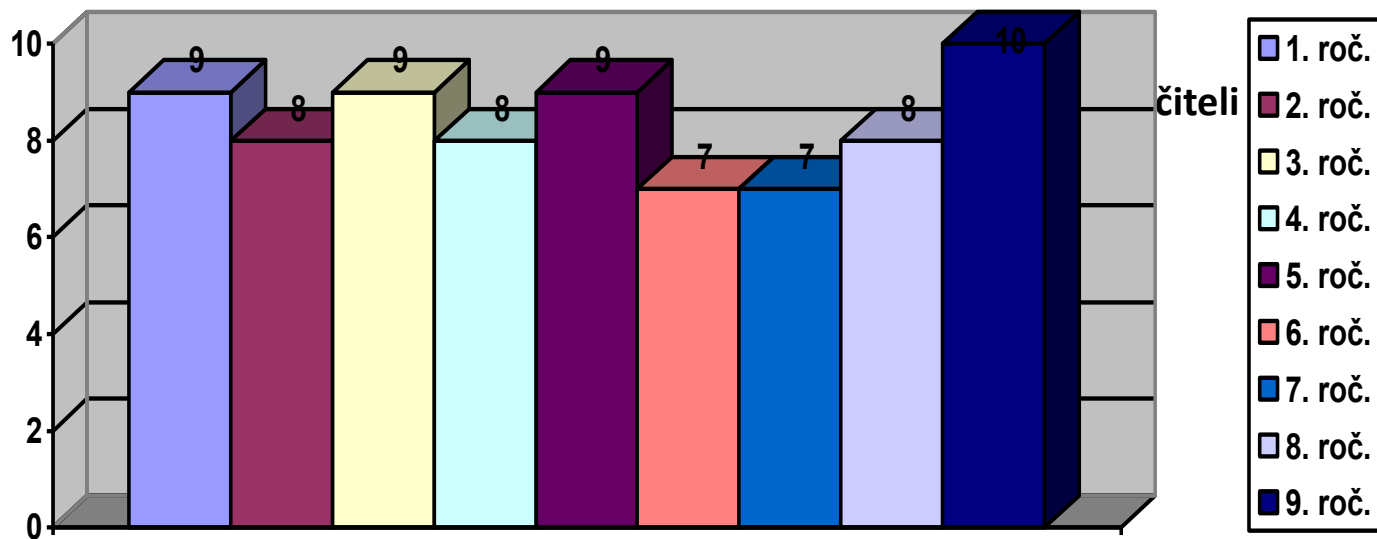
Interpretace výzkumného šetření

Pohlaví respondentů

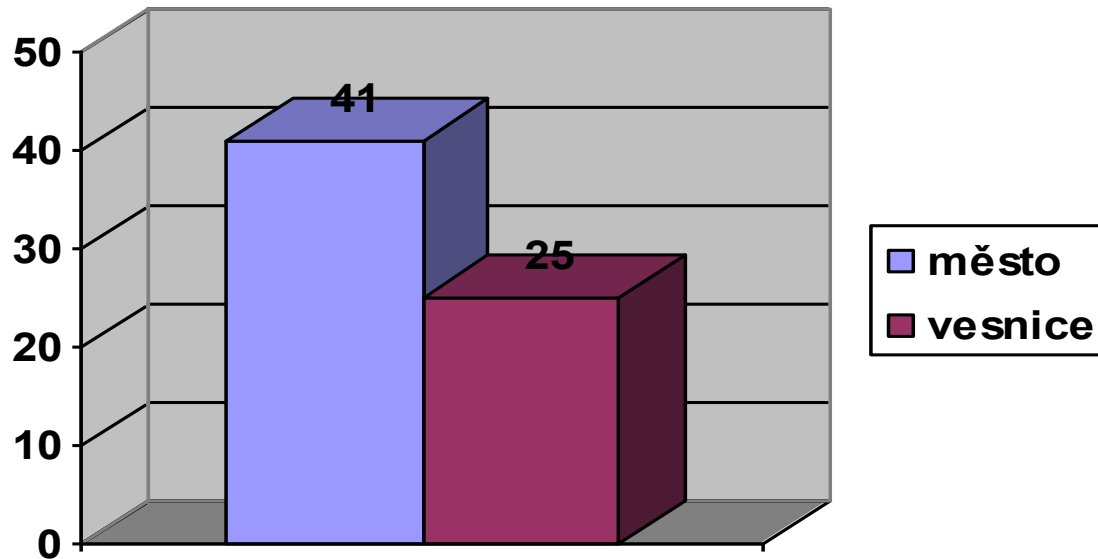
Dotazníkového šetření se zúčastnilo 66 (100 %) (n = 66) respondentů (třídní učitelé), z toho 7 bylo (10,60 %) mužů a 59 žen (89,40 %).

Ročníky, ve kterých byli respondenti v době výzkumu třídními učiteli

Sídlo základní školy

Počet žáků a učitelů na sledovaných školách

V jedenácti vybraných základních školách bylo v době výzkumu:

-1669 žáků

- učilo je 142 pedagogů.

Průměrně na jednoho učitele připadalo 12 žáků.

Preventivní opatření pro zdravý životní styl žáků, které vykazovaly základní školy v době výzkumu

Typ prevence:	Počet shodných odpovědí:	Počet shodných odpovědí (%):
Zdravé zuby	14	21,20
Akce Rama	8	12,10
Akce školní mléko	6	9,10
Škola v přírodě	6	9,10
Sportovní kroužky	5	7,60
Soutěže na téma „zdravý životní styl“	5	7,60
Besedy	4	6,10
Zdravotní tělocvik	4	6,10
Projekt cvičení s Overbally	3	4,50
Zdravý životní styl je součástí výuky	3	4,50
Ajaxův zápisník	3	4,50
Otužování	2	3,10

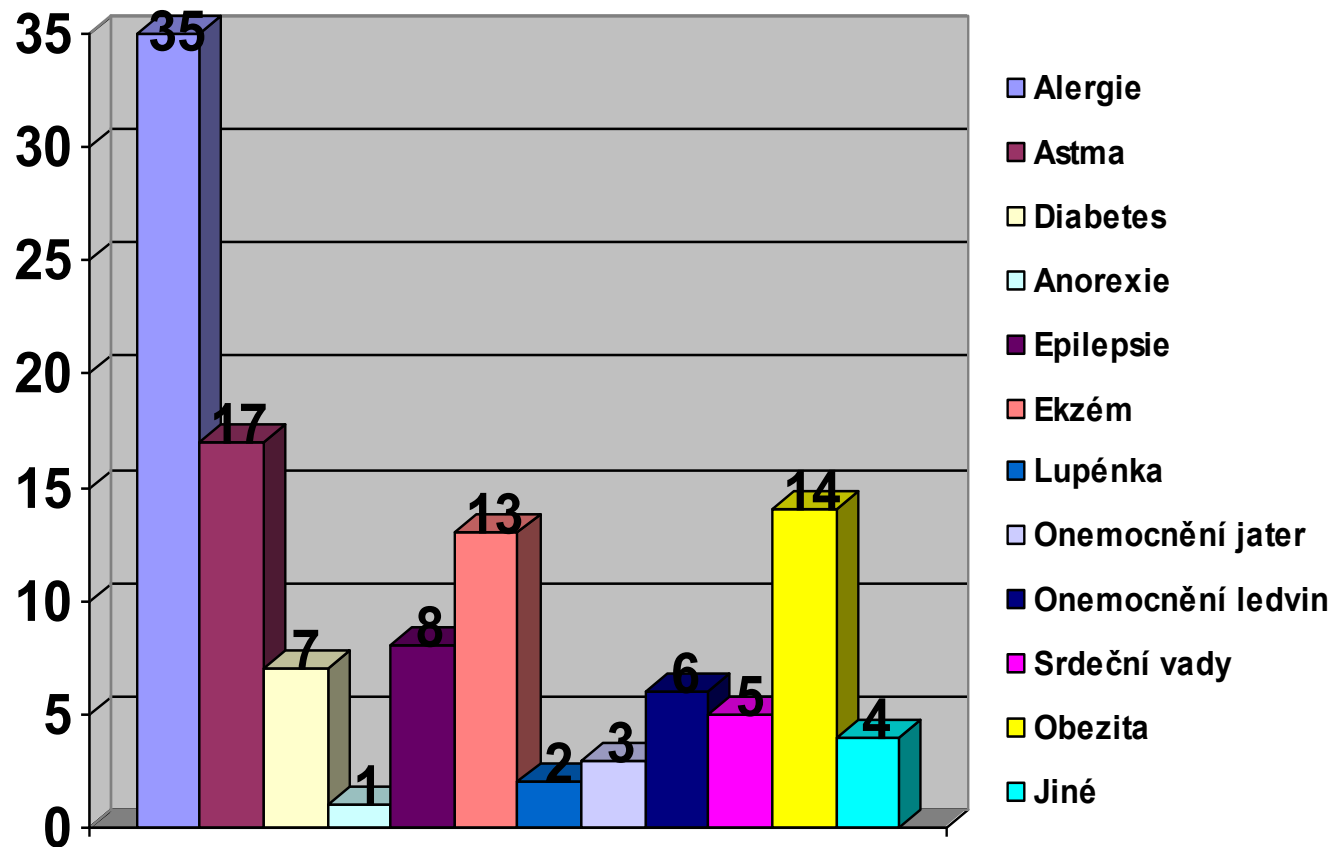
Sportovní vyžití žáků

Aktivita:	Četnost:	Četnost (v %):
Aerobik	3	1,50
Atletické dny	2	0,90
Atletika	1	0,50
Florbal	4	1,90
Fotbal	10	4,90
Gymnastika	2	0,90
Hasičský kroužek	3	1,50
Jahodový turnaj	1	0,50
Košiková	10	4,90
Lyžařský kurz	2	0,90
Míčové hry	4	1,90
Neodpověděli	4	1,90
Nepovinné předměty se sportovním zaměřením	9	4,40
Plavání	2	0,90
Spolupráce s DDM	8	3,90
Sportovní hry	5	2,50
Sportovní klub	1	0,50
Sportovní utkání a soutěže	18	8,90
Škola v přírodě	4	1,90
Školní družina	5	2,50
Školní hřiště	8	3,90
Tanec (i Street dance)	4	1,90
Tenis	3	1,50
Turistika	2	0,90
TV	32	15,80
TV olympiáda	10	4,90
Výlet	3	1,50
Zájmové - sportovní kroužky	41	20,30
Zdravotní TV	1	0,50

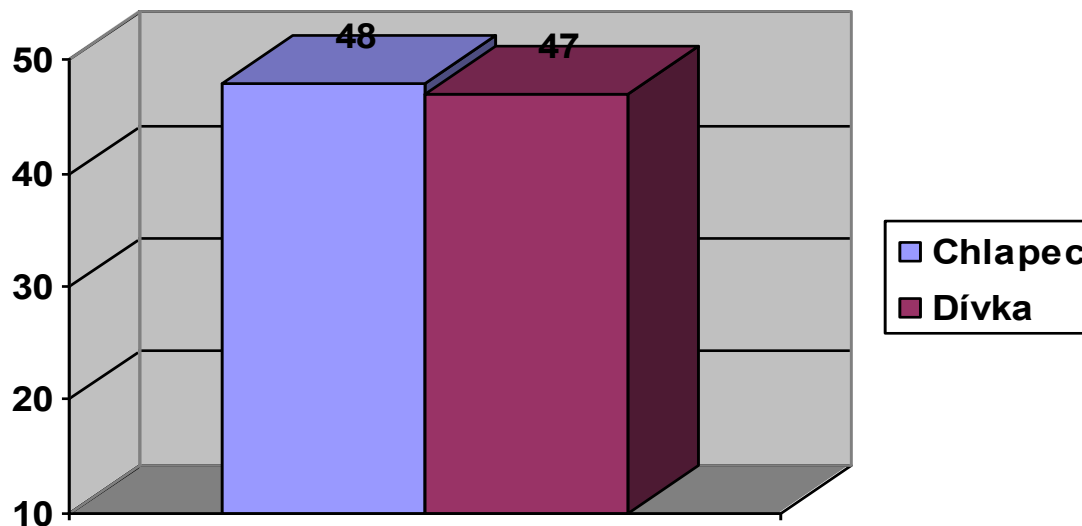
Počet žáků s chronickým onemocněním ve třídách v době výzkumu

Počet žáků s chronickým onemocněním ve třídě	Počet tříd:	Celkem žáků:
1 žák	19	19
2 žáci	19	38
3 žáci	5	15
4 žáci	3	12
5 žáků	1	5
6 žáků	1	6
Celkem	48	95

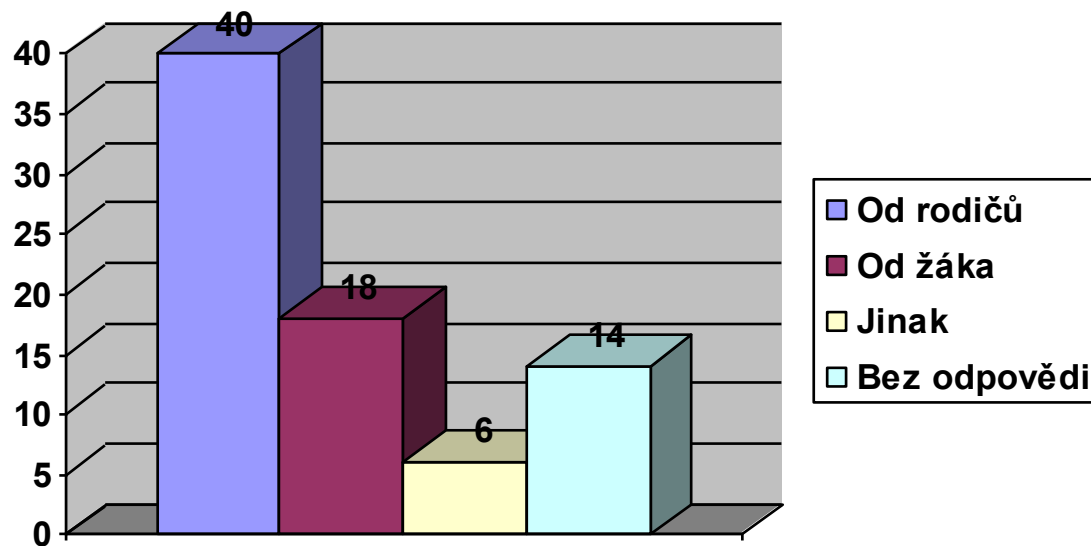
Typ chronického onemocnění

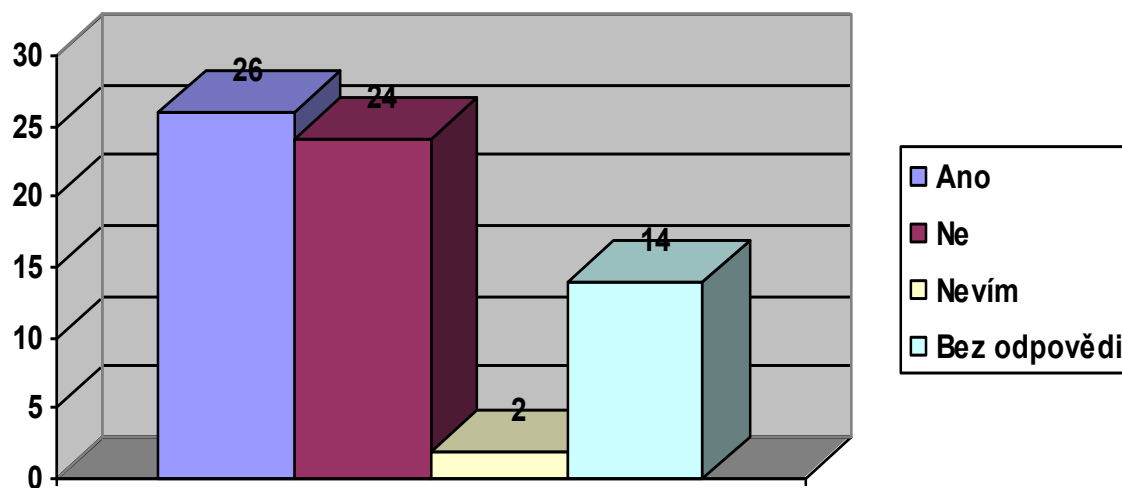
Pohlaví žáka s chronickým onemocněním

Způsob zjištění onemocnění

Negativní vliv onemocnění na vyučovací proces

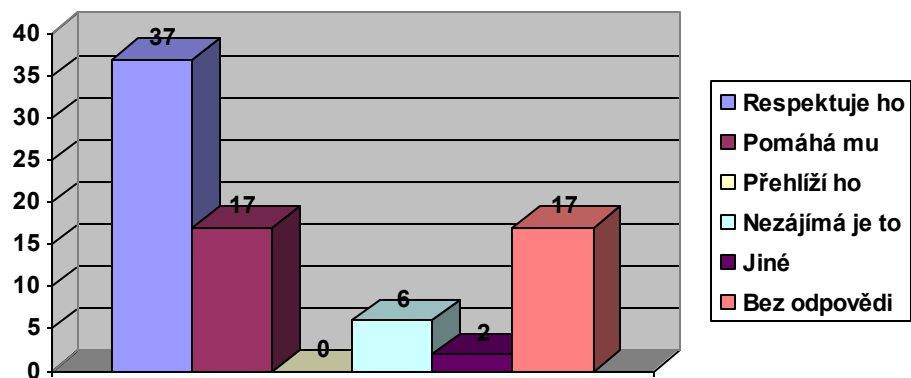
Negativní vliv onemocnění na vyučovací proces

Důvod negativního vlivu	Počet	Počet v %
Absence ve škole z důvodu nemoci	14	21,60
Apatie	1	1,50
Bolesti hlavy	1	1,50
Dlouhodobá absence	2	3,00
Malá schopnost koncentrace	1	1,50
Nepozornost	1	1,50
Nervozita	1	1,50
Nesoustředěnost	4	6,00
Omezení v TV	4	6,00
Omezení ve školních a mimoškolních činnostech	1	1,50
Pomalé pracovní tempo	1	1,50
Pozornost žáka soustředěna na zdravotní problém	1	1,50
Problém s doučením látky	1	1,50
Zhoršení prospěchu	1	1,50
Špatné zařazení do kolektivu	1	1,50
Únava	2	3,00
Uvolnění z TV	1	1,50
Vliv na psychiku žáka	1	1,50
Nedokážu posoudit	1	1,50
Vyšší nemocnost	1	1,50

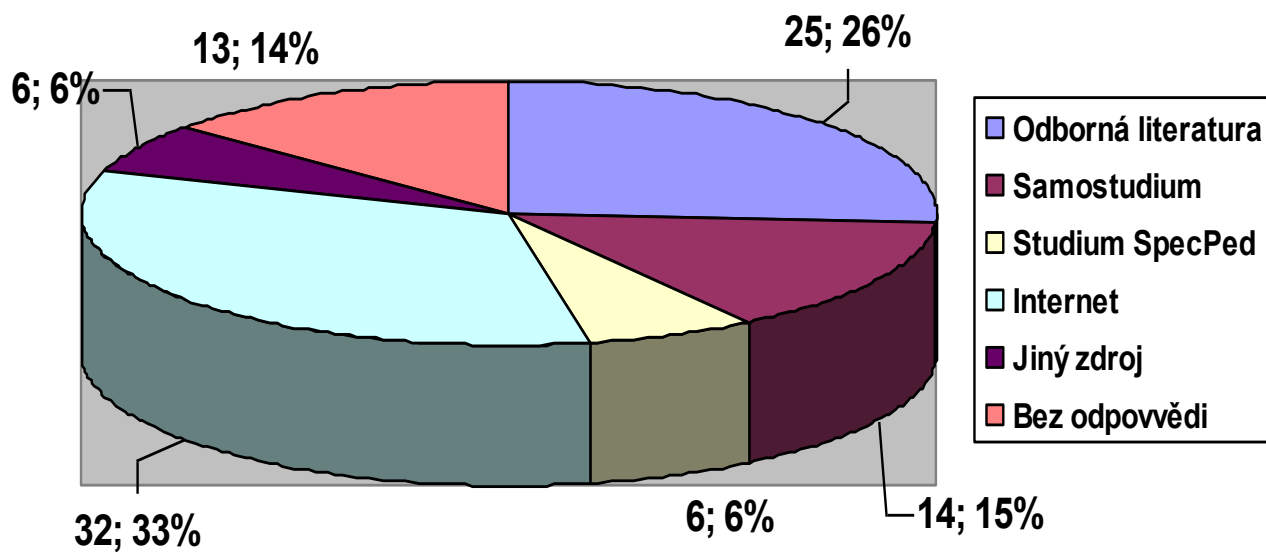
Pozitivní vliv onemocnění

Důvod pozitivního vlivu	Počet	Počet v %
Lépe překonává překážky	2	3,00
Podpora spolužáků	1	1,50
Poučení pro ostatní	1	1,50
Větší zodpovědnost žáka	1	1,50
Více informací o daném problému	1	1,50

Forma přijetí žáka s chronickým onemocněním třídním kolektivem

Nejčastější zdroj informací pedagogů o chronickém onemocnění žáků

Vyhodnocení hypotéz

- **H 1: Chronické onemocnění se bude častější vyskytovat u dívek než u chlapců.**
- Z dotazníkového šetření vyplynulo, že chronickým onemocněním trpí devadesát pět (5,69 %) žáků z vybraných základních škol (z celkového počtu 1669 (100 %)). Jednalo se o čtyřicet osm (2,87 %) chlapců a čtyřicet sedm (2,81 %) dívek. Počet týkající se pohlaví žáků s chronickým onemocněním je tedy vyrovnaný.
- **Hypotéza H 1 byla falzifikovaná.**

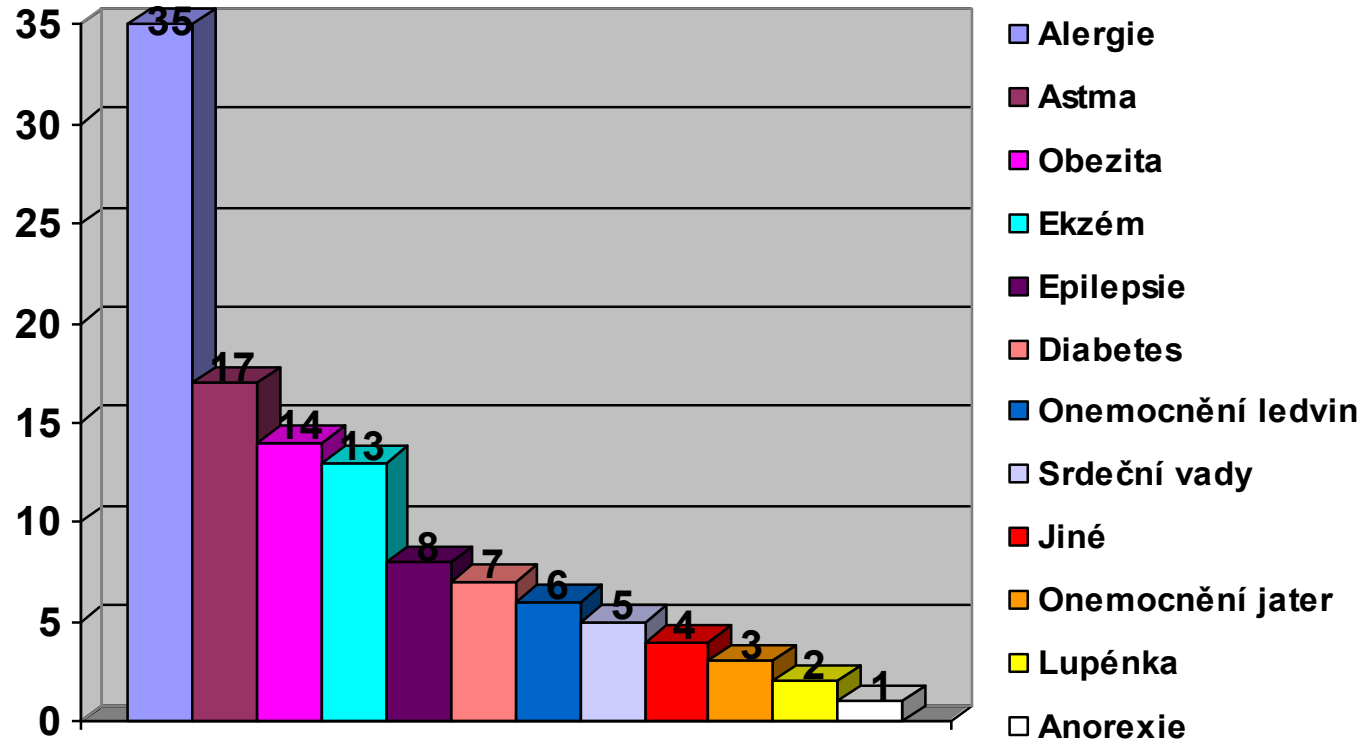
H 2: Učitelé se budou přiklánět k názoru, že chronické onemocnění má negativní vliv na vyučovací proces více, než že onemocnění na edukaci vliv nemá.

- Bylo zjištěno, že 25 (37,90 %) pedagogů zastávalo názor, že onemocnění má negativní vliv na vyučovací proces, a že nemá vliv na vyučovací proces, uvedlo 24 (36,40 %) respondentů. Čtrnáct pedagogů (21,20 %) se nevyjádřilo a dva respondenti (3,10 %) zvolili variantu nevím. Dvacet pět pedagogů vypsalo různé druhy negativních vlivů na vyučovací proces. Zajímavé a podnětné byly výpovědi pedagogů ohledně pozitivního vlivu onemocnění na vyučovací proces.
- **Hypotéza H 2 nebyla tedy dle uvedených odpovědí verifikovaná ani falzifikovaná.**

H 3: Základní školy budou vykazovat aktivity a účast v preventivních ozdravných programech více, než že se těchto aktivit zúčastňovat nebudou.

- Preventivní opatření pro zdravý životní styl žáků vykázali téměř všichni respondenti. 62 respondentů (93,90 %) uvedlo, že se na jejich škole provádí preventivní opatření pro zdravý způsob života žáků. Na některých školách vykazovali třídní učitelé i více preventivních aktivit. Čtyři respondenti (2,60 %) se nevyjádřili.
- **Hypotéza H 3 byla verifikována.**

Závěry šetření

Závěry šetření

- Z celkového počtu žáků (1669) bylo vysledováno 95 žáků s chronickým onemocněním, (48 chlapců + 47 dívek), nejčastěji trpěli alergiemi a astmatem, nikdo netrpěl onemocněním štítné žlázy, anémií, bulimií a nádorovým onemocněním.

Závěry šetření

- učitelé uváděli také pozitivní vliv nemoci na vyučovací proces;
- žáci s chronickým onemocněním lépe překonávají překážky;
- jsou poučením pro ostatní spolužáky;
- mají více zodpovědnosti;
- pociťují podporu spolužáků a jejich onemocnění rozšiřuje informace o konkrétním onemocnění;
- spolužáci o onemocnění žáka většinou ví a nemocnému spolužákovi pomáhají a respektují ho;
- žáci s chronickým onemocněním nebyli integrováni;

Závěry šetření

- Pedagogové vyjadřovali své připomínky k řešené problematice:
- Nejčastěji zazněl požadavek na vytvoření praktických příruček pro učitele, které by jim pomáhaly při řešení aktuálních zdravotních problémů chronicky nemocných žáků.
- Poskytnutí první pomoci nemocnému žákovi.
- Zodpovědnost pedagogů za zdravotní stav žáků v době vyučování.
- Také podávání léku učiteli je provázeno komplikacemi. Učitelé nejsou oprávněni léky podávat, tato skutečnost není u nás legislativně ošetřena!

K zamyšlení uvádím příklady výsledků jiných šetření:

- Z výzkumu týkající se žáků s epilepsií:
- Soubor obsahoval 203 respondentů (N = 203), analytickou jednotkou byl učitel základní školy. Byl tvořen 177 (87,20 %) ženami a 26 (12,80 %) muži.
- Výzkum byl proveden ve školním roce 2012/2013. Ve sledovaných školách bylo v době výzkumu celkem 2 133 žáků.

Opatření při právě probíhajícím epileptickém záchvatu

Odpověď	Počet	%
odstranit nebezpečné předměty	198	97,53
podložit hlavu	164	80,78
stabilizovaná poloha	196	96,55
vložit tvrdý předmět do úst	8	3,94
podat léky	154	75,86
zachovat klid	199	98,02
uvědomit rodiče	65	32,01
počkat, až záchvat odezní	19	9,35
sledovat dobu záchvatu	23	11,33
odvolat všechny přihlížející	54	26,60
nevím	13	6,40

Žáci s diabetem mellitem

- Výzkumu se zúčastnilo 76 pedagogů (N = 76) z deseti vybraných základních škol, z nich bylo 12 mužů (15,80 %) a 64 žen (84,20 %).
- Výzkum probíhal ve školním roce 2008/2009.
- V době výzkumu navštěvovalo tyto základní školy celkem **1430 žáků**.
- Mezi nimi byli nalezeni tři žáci s diagnózou diabetes mellitus – dvě dívky (11 a 13 roků) a jeden chlapec (9 roků).

Výsledky šetření

- Předpokládali jsme, že více učitelů uvede, že dokáže poskytnout první pomoc žákovi při stavu hypoglykémie.
- Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že ze 76 (100 %) pedagogů by 54 (57,90 %) dokázalo poskytnout žákovi s diabetem první pomoc při hypoglykémii.
- Dva (2,60 %) z nich nedokázali tuto situaci posoudit a **20 (26,30 %) učitelů** by první pomoc při stavu hypoglykémie **nedokázalo poskytnout.**

Děkuji za pozornost a přeji
Vám příjemný zbytek dne.

